

<https://doi.org/10.53656/his2023-1-7-cha>

Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

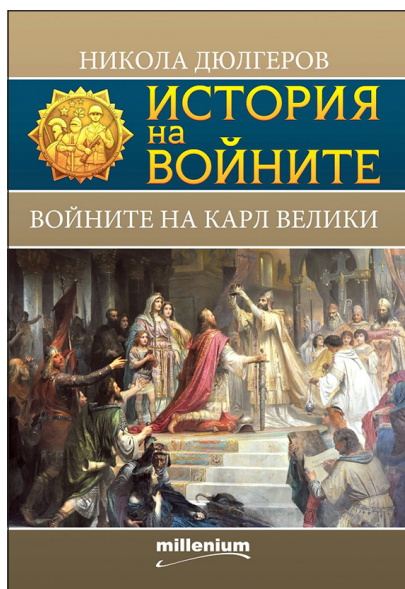
КАРЛ ВЕЛИКИ И КАРОЛИНГСКАТА ИМПЕРИЯ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЕДИН БЪЛГАРСКИ МЕДИЕВИСТ

Проф. д-р Александър Николов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Някога великият белгийски историк Анри Пирен обобщи своята теория за началото на Средните векове в блестящата си монография „Мохамед и Карл Велики“. Това са двете фигури, които според него предопределят развитието на Европа и Средиземноморието в следващите столетия. Карл Велики също така е определян като „Баща на Европа“, като един от предтечите на нейното единство. И наистина, този франкски крал в края на живота си е император на Запада и обединител на огромни територии, които стават ядрото на латинска Европа. Каролингският Ренесанс възражда традициите на късноантичната култура, но вече в една християнска, имперска рамка и задава параметрите на развитие на западно-европейската цивилизация.

Но това единство и просперитет са предшествани от серия от военни кампании, които съпътстват на практика почти цялото управление на Карл Велики. Именно на този аспект се спира младият български медиевист Никола Дюлгеров, познат вече на професионалистите и с предишна своя монография, посветена на анжуйските владения на Балканите. Преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по обща средновековна история, Никола Дюлгеров ни предоставя рядък ракурс към епохата на Каролингите на български изследовател, посветил своето професионално развитие на проучването на латинския Запад и неговото взаимодействие със славяно-византийския европейски Изток.

Монографията „Войните на Карл Велики“, част от поредицата „История на войните“ на издателство Millenium „История на войните“, в обем от 241 страници, разглежда подробно военните кампании на Карл Велики, но също така и устройството на каролингската войска, нейната организация и причините за успехите, които оръжието на франките печели в епохата на Карл Велики. Никола Дюлгеров разглежда подробно методите на рекрутиране на военната сила, икономическите и юридическите аспекти на военната организация, родовете войски и тактиката на франките при формирането на армията и воденето на военните действия, като цяло.

Карл Велики е принуден от обстоятелствата да влезе в серия от военни кампании още при поемането на властта през 768 г., тъй като трябва да се бори със своя съвладетел и конкурент – брат му Карломан, но и с размирната Аквитания, която винаги е трън в петата на каролингските владетели. Първата голяма и победоносна кампания на Карл Велики обаче е войната с лангобардите, която е свързана и със смъртта на Карломан през 771 г. и прокуждането на неговата вдовица Герберга. Младият франкски владетел е безапелационен в действията си в Италия. Лангобардското кралство е напълно сломено, а Папството успява да се спаси с помощта на франките от една заплаха, която постоянно тегне над неговите владения. Следствие от кампанията срещу лангобардите е и овладяването на Фриули, където франките създават мощна военна граница в близост до пределите на Византия.

Значително място Никола Дюлгеров отрежда на Саксонската война, или по-скоро Саксонските войни, които протичат в поне три фази, очертани много точно от автора. Погромът на саксите в този тежък конфликт е пълен. Техният вожд и знаме Видукинд е принуден да се покори на франкския владетел, а и най-упоритите езичници са принудени да се покръстят. Саксонските земи са напълно овладени и интегрирани в рамките на Каролингската държава, за да станат по-късно ядро на християнската Свещена Римска империя на Отоните.

Паралелно с тази война на живота на Карл Велики обаче Никола Дюлгеров с много ясен и точен стил и език ни запознава и с по-малко познати или артикулирани в науката конфликти, които съпътстват издигането на Франкската държава като първа сила на Запада. Тук влизат войните с бретонците, войните в Истрия, Беневент и Бавария, които имат за цел да сломят непокорни васали и още по-ясно да ги обвържат с короната на Каролингите.

Особен интерес представляват кампаниите на юг от Пиренеите, които, въпреки прочутото поражение в Ронсевал, водят до овладяването на територии в Североизточна Испания и се включват в контекста на зараждащата се Реконкиста. Именно войните със саксонските езичници и кампаниите във владенията на Ал Андалус дават и представата за Карл Велики като воин на Кръста и дори крал кръстоносец, макар и Кръстоносните походи да започват доста по-късно. Този образ ще доведе дори до легендата за негов мним поход към Йерусалим, какъвто, разбира се, не е бил проведен.

Много важен акцент в монографията на Никола Дюлгеров е описанието на Аварската война, която разсейва и някои митове относно разгрома на Аварския хаганат, които битуват в българската историография и масово съзнание. Именно франките нанасят смъртоносен удар на аварите в Централна Европа, а Българската държава се възползва умело от тези събития и възможно инкорпорира по мирен път част от оцелелите авари, превръщайки ги в ценен човешки и териториален ресурс.

Никола Дюлгеров отделя и специално внимание на изграждането на граничната отбрана на границите на новата обширна държава чрез система от марки и лимеси, а също и на конфликтите с датчани, славяни и ромеи в различни невралгични точки на тези гранични зони. Естествено, важно място в изложението заема въпросът за империята, за имперското достойнство на Карл Велики, за опортането му от страна на Византия, която в крайна сметка обаче е принудена да признае възграждането на Западната империя и да акламира Карл като „василевс“.

Най-ценното качество на монографията на Никола Дюлгеров е неговото умение да пресъздаде с лекота панорамата на военнополитическите събития, съпътстващи изграждането на Каролингската империя. Сложният характер на тези конфликти и различните аспекти, преплитащи чисто стратегически, религиозни и идеологически мотиви, са прекрасно обяснени, а изложението е съобразено със специфичните познания и интереси на българската публика. Това прави труда на Никола Дюлгеров неограничен принос към все още проходащата, но набираща сила школа на общата средновековна история и в по-широк план на общата медиевистика в България.

ЛИТЕРАТУРА

ДЮЛГЕРОВ, Н., 2022. *Войните на Карл Велики*. София: Millenium. ISBN 9789545155833.

REFERENCES

DYULGEROV, N., 2022. *The Wars of Charlemagne*. Sofia: Millenium. ISBN 9789545155833.

CHARLEMAGNE AND THE CAROLING EMPIRE THROUGH THE PERSPECTIVE OF A BULGARIAN MEDIEVALIST

✉ **Prof. Alexander Nikolov**
Faculty of History
University of Sofia
15, Tzar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: aleksandur@uni-sofia.bg